СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, INC.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIII. Ч. 213. Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 14. вересня, 1925. VOL. XXXIII. No. 213. Jeersey City, N. J., Monday, September 14. 1925. THREE CENTS

Пенсилвенійський ґубернатор має відбувати конференції в справі вугля.

ГАРИСБУРГ, ПА., 11. вересня. — Ґубернатор Пенсилвенії Пиншов запросив до себе на конференцію Джана Луиса, президента майнерської юнії, та Віліема Инглиса, представника товариства властителів копалень твердого вугля.

Конференцій має бути дві, а не одна. Конференція з представником майнерів назначена на понеділок, а з представником властителів на завтра (суботу).

Представник властителів уже повідомив ґубернатора, що він приймає запрошення. Ґубернатор дав до зрозуміння газетярам, що він не має ще покищо ніякого пляну посередництва, а лишень хоче вислухати обі сторони та дістати інформацію з першої руки про спірні питання.

АГІТАЦІЯ ЗА ВЖИВАННЕМ МЯГКОГО ВУГЛЯ.

РИЧФІЛД СПРИНГЗ, Ню Йорк, 11. вересня. — Товариство Купців Мягкого Вугля, як можна було сподіватися, видало публичний заклик до всіх споживачів угля, в котрім звертається їх увагу на те, що в більшости случаїв тверде вугля дасться заступити мягким. Заклик каже, що коли споживачі вугля звернуть свою увагу на мягке вугля, то їм нема що боятися недостачі вугля.

НАЙШЛИ ГРОБИ КОРОЛІВ СТАРИХ ІНДІЯН.

ЧИЛИКОВТ, Огайо, 11. вересня. — В могилі коло Бейнбриджа відкрито гріб передісторичних людий, як догадуються, відай давних індіянських королів.

В гробі лежали чотири тіла, обвинені довжезними намистами з перел, незвичайної величини й краси, оточені окрасами з міди, срібла й перлової матиці, мідяні шоломи і другі прикраси й зброя.

НАЙДЕНІ ЛЕТУНИ ОПИСУЮТЬ СВОЮ ПРИГОДУ.

ГОНОЛЮЛЮ, 11. вересня. — Джан Роджерз, командант урядового літака, що вибрався свого часу на безперервний лет зі Сан Франциско до Гонолюлю та пропав був по дорозі і був найдений учора, описує в публичній заяві пригоду літака.

Літак вилетів дня 31. серпня. На літаку було кромі команданта ще 4 летунів. Мали вони досить поживи й води, і сподівалися перебути дорогу за один день. Пригоди не боялися ніякої, бо по цілій їх дорозі були розставлені военні кораблі для опіки над ними на случай нещастя. Пригоди справді не було через цілу майже дорогу. Аж як доїзджали до свого місця призначення, їм нагло не стало топлива. Літак був примушений опуститися на океан.

Було се місце так далеко від кораблів, що ніхто їх не доглянув. Командант літака постановив плисти в напрямі до островів. Посувалися вони по яких дві милі на годину в західнім напрямі. Їди в них дещо було, хоча вони їли підчас лету більше, як треба, не сподіваючися ніякої пригоди. Найбільше докучав їм брак води до пиття, бо машина до переварування морської води була дуже маленька, а до того в них не було богато топлива. Запомагала їх дощівка, котру ловили в начиння, зроблене з крила літака. Серед таких умов вони тягнулися морем девять днів. Коли наближалися до берега острова, вони випустили ракету на знак, що потребують помочи. Сю ракету побачили не з острова, але зі субмарини, що за ними шукала.

По приїзді до острова Каваї летунів віддано до шпиталя на спочинок. Виспавшися через 8 годин та зївши дещо, вони почулися зовсім здоровими, хоча змученими. Військовий лікар казав їм спочивати далі.

Американці віднеслися до них як до своїх героїв. У Вашингтоні вже думають над тим, якби надгородити їх за їх відважний крок та геройське захованне в пригоді.

МОСКВА КЛИЧЕ АМЕРИКАНСЬКИХ ЖИДІВ ПОМАГАТИ КОЛЬОНІЗУВАТИ УКРАЇНУ.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА., 11. вересня. — Завтра почнуться тут наради американських Жидів, скликані Злученим Жидівським Ратунковим Комітетом. Наради мають вирішити питанне, яку поміч мають дати американські Жиди для жидівських кольоній на Україні, Білій Руси й Криму.

Американські Жиди не мають на сю справу одного погляду. Тоді як одні радять помагати кольонізаційній акції на Україні, другі виступають проти сього. Комітет, що скликає конференцію, хоче зібрати на сю ціль серед американських Жидів суму 5 міліонів долярів.

МУЖ ЗАСТУПАЄТЬСЯ ЗА ЖОРСТОКОЮ ЖІНКОЮ.

НЮ ЙОРК, 11. вересня. — Перед поліційним судом у Джемейці ставала нині жінка Мурина Джана Кейса, котра, як каже поліція, вдарила свого сліпого мужа зелізом по голові та тяжко його покалічила. Справа ще більше цікава тим, що яко головний свідок за женою станув самий пошкодований муж та просив суддю дарувати жінці кару, бо вона добра для нього і йому нічого злого не зробила. Він говорив також, що вона його не вдарила, але що се він самий вдарився об ліжко.

Підчас переслухання свідка вийшло на верха, що муж осліп через те, що його жена в доступі божевільного гніву виляла йому на очи якусь осліплюючу теч. Жінка була тоді поставлена перед суд, але вийшла без кари, бо її муж, осліплений нею, виступив в її обороні та просив суддю пустити її на волю. Через те суддя тепер найшовся в тяжкім положенню. Він не міг покарати жінки, як муж просив за нею та свідчив, що вона йому нічого не зробила. Суддя мусів обмежитися довшою лекцією, в котрій він назвав жінку звірою у людськім тілі, та запевнив для неї строгу кару, як її ще раз побачить у [illegible]

ЖИВУТЬ У ВОЄННІЙ ЛОДЦІ.

ОЙСТЕР БЕЙ, Ню Йорк, 10. вересня. — Родина рибака Германа Дура живе в военній лодці, якої в час війни вживано до ловлення німецьких субмарин. Лодка загналася на беріг; департамент фльоти забрав гармати й машини, лишаючи палубу на березі. Тепер кількох місцевих богачів, що мають приватні прогулькові лодки, позивають в суд рибака, щоби його примусити розібрати лодку-хату, бо вона тамує рухи лодок при березі.

АДВОКАТ УКРАЇНЕЦЬ В НЮ ЙОРКУ.

Дня 8-го вересня, 1925, проголошено в „Ню Йорк Таймс" вислід державних правничих іспитів (бар екземинейшен) стейту Ню Йорк, котрі відбулись в днях 26 і 27 червня с. р.

З 1,885 студентів, котрі сідали до іспиту, перейшло 506, а між ними також один Українець з Ню Йорку, д. Михайло Радик.

Д. Мих. Радик сподівається незадовго бути принятий до лави адвокатів стейту Ню Йорк і після того отворити власну адвокатську канцелярію в Ню Йорку.

НЕВІЛЬНИЦТВО В АЗІЇ.

Комісія при Лідзі Націй в Женеві по справам невільництва на підставі точніх розслідів ствердила, що в Азії в магомеданських краях цвіте невільництво. Головно на арабськім півострові, включаючи в се королівство Геджас, задержано невільництво. В тім королівстві є святе для всіх Магомедан місто Мекка. Сюди рік-річно напливають тисячі вірних і тут дістаються до неволі. Межи невільниками є богато дівчат з Далекого Сходу.

Комісія при Лідзі Націй пропонує проголосити свободу для всіх невільників. Кождий невільник мав би дістати свободу без окупу. Далі комісія пропонує, щоби в тих краях, де доси цвіте невільництво, потворити концентраційні точки. Сюди мали би приїздити всі невільники і звідси мали би їх відсилати до краю їх приналежности. Кромі того торговці невільниками мали би підпадати карі.

НАЙШЛИ СЛІДИ ПЕРШОГО ЧОЛОВІКА.

Після дотеперішнього стану науки виходило би, що тоді, як на землі жили велетенські ящірки, звані дінозаврами, людей ще не було, бо дінозаври мали вигинути яких 10 міліонів літ тому назад. Тимчасом найновійші розсліди на пустині Ґобі в Азії вчених ґеольоґів під проводом Американця Роя Чемпена відкрили там людські кости, а межи ними шкарлупи з яєць дінозаврів. Ті шкарлупи уживав первісний чоловік як прикрасу. Значить, що первісні люде жили вже тому десять міліонів літ назад, коли то на землі жили страшні потвори дінозаври.

ДОМИ З КОРКУ.

Англійські архітекти почали будувати моделі домів з корку, на доказ, що вони мають великі прикмети. Стіни дому є коркові, покриті на півтора центиметра цементом. Дім не лякається ні вогню ні вогкости. Щоби вибудувати такий дім, треба не більше як пять днів.

УКРАЇНСЬКИЙ ГРОМАДЯНИНЕ!

Коли читаєш, що старому краеви грозить страшна руїна від голоду, повені та ляцького насильства, то памятай, що на тій землі жили Твої батьки, що там живуть Твої Рідні!

Коли читаєш, що скровавлена Рідна Твоя земля в голодових судорогах благає помочі для немічних дітий, інвалідів та старців — то тям, що вона звертається до Тебе!

Коли читаєш поклик до американської іміґрації — то знай, що Тебе особисто закликають стати в ряди тих, які бажають волі Рідному Краеви.

Закінчуючи серпневу збірку кличемо до Тебе український читачу: Твоїм обовязком помогти братові! Хай в списку жертводавців на поміч інвалідам, сиротам, голодним селам, Рідній Школі та Просвіті не бракне Твого імени.

Всі зібрані жертви пересилайте негайно на закінчення серпневої збірки до:

OBYEDNANYE, 847 N. FRANKLIN ST., PHILADELPHIA, PA.

АМЕРИКАНСЬКІ ІНДІЯНИ І ЇДОВИТІ ЗМІЇ.

В полудневій частині Злучених Держав в стейті Арізона жиє індіянське пмемя Гопі. Індіяни того племени що року святкують свої національні торжества і при тім уживають їдовитих змій, званих тарахкавцями (ретл-снейк), до виконування святочних церемоній. Між іншим є там звичай, що ті страшні їдовиті змії приучують танцювати.

Недавно тому Індіяни Гопі розсипалися по своїй резерві і виловили всіх тарахкавців, які їм були потрібні для церемоніяльного танцю змій. При чім очевидно не обійшлось без укушень, однак Індіяни не памятають, щоб хто із племени колинебудь згинув від укушення тарахкавця. Вони знають якийсь таємний лік проти укушення змії, однак ніхто з них доси не зрадив сеї таємниці білому чоловікови.

Тарахкавців, які мають танцювати, наперед миють і скроплюють свяченою водою. Після того індіянські священники моляться над ними і щойно тоді починаються танці при звуці своєрідних інструментів і пісень.

ДЕРЖАЛИ БОЖЕВІЛЬНУ В ДЕРЕВЛЯНІЙ КЛІТЦІ.

В Лос Анджелес одна мексиканська пара держала цілими роками свою дочку в деревляній клітці, бо встидалися признатись перед сусідами, що в них є малоумна дитина.

На їх клопіт хтось відкрив їх таємницю і доніс поліції, яка дня 14 серпня ввійшла до дому Сеанезів (так звалася та родина) і дійсно найшла в клітці нагу, 23-літну дівчину.

Батьки зі слізьми в очах пояснили поліції, що їх дочка „хора на голову" від уродження і що вони, батьки, не хотіли, щоби світ про се дізнався. Родичі запевняли, що вони все про ню добре дбали і добре її кормили. Лікарі ствердили, що дівчина дійсно добре кормлена і що над нею ніхто не збиткувався.

БОЖЕВІЛЬНА ЖІНКА ПИСЬМЕННИЦЕЮ.

З історії літератури знаємо, що богато великих письменників вмирало в божевільнім стані, а один вчений психольоґ сказав, що тяжко сказати, де кінчиться ґеніяльність а де починається божевілле. Правдивість того твердження виказується на одній женщині, хорій на умі і замкненій в домі божевільних в Лондоні. Ся женщина, імени якої не подають, в ясних хвилях пише знамениті річи, які в нічім не уступають творам великих письменників. Її письма покажуться незадовго друком.

ЯК УКРАЇНЦІ ПОСТУПАЮТЬ З ВДОВИЦЯМИ.

„Едмонтон Джорнал" з дня 20 серпня доносить, що муніципальний дистрикт Україна відповів провінціональному урядови, що він під ніяким услівєм не згодиться давати вдовам в своїм окрузі допомоги на основі „Модерс Алловенс Акту".

В згаданім дистрикті жиє вдовиця Воробець, якої муж минувшої зими замерз на смерть в околицях Менвіл і осиротив вдову враз з малими дітьми. Вдовиця просила муніципальну раду о поміч, при чім покликалася на виразний припис закона. Муніципальна рада відказала їй всякої помочі. Пані Воробець віднеслася до провінціонального уряду з протестом і на днях був в муніципалі Україна представник уряду, який хотів інтервеніювати в користь вдовиці. Представникови уряду однак відповіли, що муніципал не дасть пані Воробець ніякої допомоги, хоч би за нею просив сам король Юрій. При тім „рів" дистрикту заявив, що „наші жінки ходять без гроший. Так само без гроший може жити і пані Воробець".

Як на глум ґазета додає, що в дистрикті мешкають самі Українці. Коли би ми про се не читали в поважній англійській ґазеті, ми не вірили би, що щось подібного може діятися. І ми домагаємося, щоб нас другі шанували і уважали нас за рівнорядних і рівновартних горожан Канади... — (Наш Поступ).

ЕКСПЕРИМЕНТИ БЕЗСОННОСТИ.

У вашинґтонськім університеті роблять цікаві досліди: чи людина може довго обійтись без сну. Двох студентів не спало вже 85 годин і почуває себе в повній духовій та фізичній свіжости.

„ТОРГОВЛЯ УБИВСТВОМ".

Читаємо таке в чеських ґазетах: Власник бровару Гелевка хотів одідичити майно по дуже богатім вуйку. Найняв полевого робітника за 5000 корон, щоби вбив вуйка. Рільний робітник подумав собі: 5000 корон дуже гарна сума, але вбити чоловіка небезпечна річ. Може хто инший зробить це. І він найшов собі якогось бродягу за 1000 корон. Той мав убити вуйка. Та бо і бродяга вважав убивство небезпечним, алеж бо шкода 1000 корон. Винайшов собі якогось принагідного робітника, заразом принагідного злодія і дав йому 50 корон. Злодій подумав: 50 корон то за мало. Тому пійшов до вуйка й за 1000 корон зрадив йому цілий плян змови на його життя. Ось торговля! Не кождий зуміє такої!

Англійські робітники стають в обороні німецьких робітників і осуджують плян Доса.

ЛОНДОН, 11. вересня. — Конгрес англійських робітничих юній (Трейд Юніонс), який тепер відбувається в Скарборо, приняв сьогодня резолюцію, якою різко осуджує плян Доса, яко плян, що стремить до поневолення німецького робітництва на довгий час.

Ся резолюція звучить:

„Конґрес робітничих юній осуджує поневоленнє німецьких робітників при помочі пляну Доса. Він заявляє, що низкі заробітні платні і довгі години праці, які є в тому краю, се безпосередній наслідок змагання німецьких роботодавців, щоби зложити тягар того пляну на німецьких робітників. Ми прирікаємо поміч німецьким робітникам під кождим можливим оглядом, щоб поліпшити їх рівень життя, і постановлюємо загальну раду у її змаганню, щоб досягти міжнародного обєднання робітництва для боротьби на міжнародню скалю, щоби скасовано плян Доса".

Сю резолюцію поставив делеґат Стрейн, представник деревних робітників. Мотивуючи своє внесенне на принятте резолюції, він казав, що плян Доса наложив на Німеччину англійсько-американський фінансовий світ, котрий хоче узяти в неволю не тільки робітництво Німеччини, але й цілої Европи.

Його підпер один з крайних провідників Дж. Кук, котрий зазначив, що плян Доса не тільки засудив на ярмо німецьке робітництво, але є теж загрозою для робітництва у всіх других краях.

Також підпер його другий радикальний лідер зорганізованого робітництва в Англії Г. Поллитт, котрий сказав, що плян Доса може загнати німецьке робітництво до революції. Він осудив теж бувшого премієра і провідника Партії Праці Джеймса Ремсея Мекданелда, що їде до Ню Йорку в гості до аристократії (сосаєті), яка його величає за поміч при введенню пляну Доса в життє. Се, казав він, світові магнати називають „відбудовою Европи", але ми-ж знаємо, що се нiщо інше як тільки переміна Німеччини в кольонію невільників.

Резолюцію принято майже однодушно.

АНҐЛІЙСЬКЕ РОБІТНИЦТВО ІДЕ НА ЛІВО.

ЛОНДОН, 11. вересня. — Кромі резолюції проти пляну Доса конґрес анґлійських робітничих юній в Скарборо приняв другу важну резолюцію, в якій доручив своїй загальній раді, щоб ужила всіх заходів, аби довести до світового обєднання руху робітничих юній при помочі федерації, яка включувала би всі робітничі юнії.

Сю резолюцію розуміють так, що вона звертається проти федерації робітничих юній, яка є в Амстердамі (Голяндія), а яка виключає російські робітничі юнії і поборює російських комуністів та російську большевицьку владу, — а натомісць стремить до створення нової загальної федерації робітничих юній, яка приняла би і російські робітничі юнії.

На основі сеї резолюції тепер загальна рада англійських робітничих юній може прийти на зібранне ради федерації робітничих юній в Амстердамі, яка буде в грудні с. р., і домагатися принятя до федерації російських юній, під загрозою, що інакше дасть почин до основання нової федерації.

З того приводу тутешня преса вже згори заповідає, що англійські робітничі юнії хотять вести самостійну політику проти амстердамської федерації, та що вони зближаються до російських комуністів.

(Слід зазначити, що російські робітничі юнії не комуністичні, а належать туди робітники ріжних політичних переконань, а найбільше є там безпартійних).

ТУРКИ ЗАПАЛЮЮТЬСЯ ЛЕТНИЦТВОМ.

АНҐОРА, столиця Туреччини, 10. вересня. — Турецькі націоналісти створили комітет, який збирає жертви на літаки для свого правительства, щоби побільшити і розвинути летничу фльоту держави. Комітет вже зібрав кілька міліонів турецьких фунтів від самих бизнесменів, а тепер післає колекторів від хати до хати, навіть до найбіднійших, і дозбирає ще й від решти громадян, щоб побільшити суму і створити таку летничу фльоту, щоб нація могла нею гордитись.

Літаки будуть виконані з турецьких зразків і в турецькій фабриці.

ОБМЕЖЕННЄ ПРИВІЛЕЇВ КОМУНІСТІВ.

МОСКВА, 10. вересня. — Відомий російський професор фізики прислав до советської урядової ґазети Известия допись, в якій протестує проти наслання до російських університетів комуністів, що не мають жадного знання.

Дневник Известия помістив і додав, що подає її з великим задоволеннем яко здорову думку.

(Спершу большевики оголосили були „рівність" для всіх у всіх школах. Хто хотів, міг ходити до ґімназії чи на університет, без огляду на те, чи мав яке знанне, чи ні. А вже коли назвався комуністом, то міг вписатись і на університет, хотяй би не вмів ні читати ні писати).

ГОРИТЬ НАФТА.

ВІДЕНЬ, 11. вересня. — З Румунії повідомляють, що там вже два місяці горять нафтові поля, яких власником є американська фірма Стендерд Ойл Компені.

ПОБІДИ ФРАНЦУЗІВ.

ФЕЗ, столиця Марока, 11. вересня. — [illegible]

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$7.00	На рік	$7.00
Six months	$3.75	На пів року	$3.75
Three months	$2.00	На три місяці	$2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$5.00	На пів року	$5.00
Three months	$2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

РОСКРИТТЯ ЗЛОБНОЇ ПОЛІЦІЙНОЇ СИСТЕМИ

По Злучених Державах піднявся послідними часами оживлений рух за душеннем так званої филі злочинів. Перед громадянством Америки виступає богато всяких суспільних лікарів, які хотілиби зарадити поважній суспільній недузі, яка робить богато шкоди в краю та богато нечести поза краєм. Бувають межи сими суспільними лікарями справдішні лікарі, які знають недугу та можуть найти на неї якийсь лік. Та богато більше є межи ними лікарів-знахорів; одні використовують занепокоєнне американської суспільности злочинами, щоби нагарбати в свої кишені дещо гроша, другі вживають сього занепокоєння, щоби завести громадянство до виступів проти немилих йому груп.

Случилися межи сими знахорами-лікарями такі, які вживають агітації за починанням акції проти филі злочинів для виступів проти імігрантів; мовляв, злочинці се переважно імігранти, „форейнери"; мовляв, держіть остро імігрантів, а не буде злочинів. Ся агітація достроювалася до гордовитої агітації про те, що нібито лишень люди з так званої північної білої раси надаються на повноправних горожан Америки; до агітації, ширеної такими організаціями, як Ку-Клакс-Клен; та до протиміграційних заходів законодавців.

На тлі сеї агітації й виросла думка, щоби всіх імігрантів, які не стали ще американськими горожанами, піддати під стислий поліційний нагляд. Кождий новий імігрант зараз при своїм приїзді до Америки мавби дістати пашпорт, заосмотрений описом, фотографією та відтиском пальців, та мельдуватися на поліції, чи почтовім уряді, що певний, законом означений час, подавати урядови до відома кожду зміну адреси, та бути нараженим на депортацію за найменчим підозрінием нарушення закона.

Такий закон давби джаби тисячам агентів; деякі охлапи капнулиби також декому зі старших імігрантів, як се було в час великої війни, коли всякі людища шпигували за своїми краянами. Отсі люди, що сподіються дістати такі джаби, тепер підносять крик за новими законами проти імігрантів, які далиби їм нові джаби, або защитькують імігрантів, щоби вони не протестували проти заходів завести в Америці поліційну систему.

Здорова часть американського громадянства підносить проти сих безглуздих заходів протест, побоюючися видно, що поліційна система може легко поширитися з „форейнерів" на родовитих Американців. Проти проєкту, щоби кождий імігрант при вступі на американську землю складав у поліції відтиск пальців, підносить один американський винахідчик протест, який легко може вбити цілий проєкт. Називається він Джан Никлас Бефел, а звертає він всю свою енергію проти вживання відтисків пальців яко доказового средства. Як відомо, від коли відкрито, що людина має на пушках своїх пальців характеристичні рисунки, якими вона відріжняється від тисячів других людий, від тоді поліція й суди вживали сього відкриття як незаводного средства доказування тотожности особи. Коли відтиски пальців на смертоносім оружу, приміром, годяться з відтисками пальців підозреного справника, то се правильно вважалося за доказ, що підозрілий доконав злочину. Тепер Бефел підносить сумнів у непомильности сього доказу; він каже, що сей доказ через відтиск не такий непомильний доказ, за який він уважається, бо люди з подібними відтисками пальців трафляються богато частійше, як поліція думає.

Та смертельний удар сій системі ідентифікації людини завдає Бефел своїм відкриттєм способу переносити відтиск пальців з одного предмету на другий. Він каже, що відтиск пальців кождої людини можна відфотографувати на одним предметі, а відтак підробити зовсім такі самі відтиски на другім предметі. В сей спосіб злочинці можуть не лишень доконувати своїх злочинів безкарно, але й ще складати свою вину на других, зовсім безвинних людий. На думку Бефела, збірка відтисків пальців на поліції може послужити не на те, щоби переконатися з повною певністю, хто поповнив злочин, але на те, щоби зложити вину за злочин на ту людину, котру поліція захоче представити як виновника. Заводити поліційний дозір над імігрантами серед таких умов значилоби не охоронити американську суспільність перед можливими злочинцями серед сих імігрантів, але охоронити американських злочинців перед судовим переслідуванням та складанням вини за такі злочини на невинних імігрантів, підобраних поліцією чи злочинцями.

На такі бездорожа може зійти акція за здержанням повени злочинів в Америці. Глупі загорільці можуть звести її на нагінку проти імігрантів. Тоді справді винуватими за всі злочини показувалибися „форейнери", але від сього американській суспільности не полекшалоби. Повінь злочинів не опадалаби, але рослаби, поки громадянство не сталоби слухати справдішних лікарів, а не знахорів, що хочуть збити собі капітал з американської легковірности. Америка не може нічого зискати з того, що вона пішлаби за приміром Росії та Польщі, де людина, як кажуть, складається з душі, тіла й пашпорта.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА [illegible] — ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК

ЩО ДІЯЛОСЯ В РОСІЇ

Російський письменник В. Немирович-Данченко оповідає в Споґадах (які саме появилися друком) таку жахом проймаючу подію, яка складалася підчас голодової бльокади в Петрограді. Досі ця подія була зовсім незвісною, бо совєтський уряд заборонював строго оголошувати її.

Було то в 1920-му році. Шлютувала горожанська війна. Росія була відтята від решти світа наслідком антантської бльокади. Страшна нужда, голод і біда запанували були по містах. На вулицях Петрограду майже не видно було людий. Довкола лежали здохлі коні, з них заголоджені і зовсім обдерті люди витинали кусні мяса. Молодий інжинір Х. був зайнятий у фабриці муніції, тому міг з трудом жити з дня на день. Одного вечера пійшов він до театру, щоби троха розірватися. Бо театри ґрали дальше, щоби нарід зовсім не тратив відваги. Місце біля інжиніра було пусте. Одно місце дальше сиділа гарна, молода жінка дуже поденервована і раз-у-раз поглядала на годинник на руці. При кінці представлення була вже так дуже неспокійна, що інжинір рішився заговорити до неї і спитався, яка сьому причина. Молода жінка розповіла йому, що жде на свого чоловіка, який мав зійтися з нею в театрі.

„Мабуть приключилося йому якесь нещастя, — говорила вона — може й Чека арештувала його і вже розстріляли його".

Інжинір заспокоював нещасну, як лише міг, і просив, щоби позволила йому відпровадитися до дому. По її бажанню відпровадив її на далеку вулицю в передміській дільниці. Тут завела його до майже розваленого дому, і то задними сходами, бо передними сходами тоді не ходилося й вони були замкнені.

Довго дзвонила, аж нарешті двері відчинилися. На порозі зявився чоловік у шляфроці, з блудними очима й розбурханим волоссям. Вельми врадуваний пізнав свою жінку. Сказав, що з умучення і натуги заснув і тому заспав і театральну виставу. Інжинір хотів тепер розпращатися, але подружжа просило, щоби з ними зїв вечеру. Чоловік дякував інжинірови, що був такий ввічливий для його жінки. В убого умебльованій кімнаті заставили пишну вечерю, а в Петрограді було це тоді люксусом неабияким. Крім цього подали ще добре вино. Після кількох склянок інжинір почув велику втому, тому хотів іти до дому. Подружжа вговорило його, щоби пив ще більше. Але небаром гість почувався так зле, що був близький зомління. Молода жінка готова була покликати лікаря, бо — як казала — стан здоровля гостя здається їй тепер небезпечним. Тимчасом хай покладеться до постелі. Відпровадили інжиніра до сусідної кімнати. Тут поклався він на ліжко. Але збирав усі сили, щоби не втратити притомности. Як подружжа вийшло з кімнати, почув, що з тамтої сторони замкнено двері. Тепер зрозумів, що попав у засідку. Але яка цьому причина? Політично не був зовсім підозрілий, особистих ворогів певно не міг мати, був теж скромно зодітий тай при собі не мав ні грошей ні вартісних предметів. Інжинір поборював сильну втому, яка оволоділа ним. Аж нараз при світлі одинокої свічки, що світилася в кімнаті, побачив, що під канапою скулився якийсь чоловік. З трудом зібрав інжинір усі сили і кинувся з ліхтарем у руці на чоловіка, щоби перешкодити йому напасти на нього. Але його удар вцілив трупа з страшно розчерепленою головою... Обезсилений зовсім упав інжинір біля трупа.

Як прийшов до притомности, все ще лежав біля трупа. Царила тишина. Роздумував, що йому діяти. Прийшла йому думка до голови, яку зараз виконав. Взягнув трупа в свій одяг, затягнув його на постіль і накрив йому голову подушкою. Потім сам поліз під канапу і в смертельному жаху ждав, що буде дальше. Небаром почув тихі кроки, двері відчинилися й ввійшло подружжа. Жінка держала свічку у руці, чоловік сокиру. — „Я гадаю, він це не готов!" прошептала жінка. Їй дріжали руки. — „Не бійся, вже пійде воно!" відповів чоловік. Жінка відвернулась, а чоловік підніс сокиру в гору й страшним ударом розпанахав голову мнимої жертви. Не кинувши й оком, висунулося кровожадне подружжа, а двері оставили відчинені. По хвилі викрався інжинір, а вимний піт вкрив його. Забрав і сокиру, що її чоловік оставив був на ліжку. Так як був лише в самім біллі, викрався рачки коридором аж до входової брами. Відчинив браму й почвалав наче божевільний подвірям, а потім вулицею, на поліцію. Списали його повідомлення. Відділ поліції з інжиніром, що аж посивів із жаху, пійшли до злочинного дому. Поліція вдерлася до мешкання, а як злочинне подружжа побачило перед собою інжиніра, якого вважали вже неживим, без спротиву зложило зізнання. Чоловік той був перед революцією хеміком у фабриці мила. Страшна нужда й загальна деморалізація за час терору піддали йому думку способом ним самим придуманим робити товщ із трупів, для фабрикації мила. Тоді в Росії не було товарів зовсім, тому теж розвинулася там потайна торговля. За товари платили високі ціни. Жінка зваблювала йому людий для того злочину. В тайній лябораторії робили цю злочинну роботу. Мило з людських трупів мало великий попит і потружжа це могло добре собі жити.

Розстріляли це подружжа на основі наглого суду. Ґазетам большевицький уряд заборонив був повідомляти про цей злочин.

РАТУЙТЕ!

Ляцький воєвода у Львові видав поклик до польського громадянства, щоб вони складали жертви для сіл, які впали жертвою повені і голоду.

Рівночасно в Галичині основуються по ріжних місцях польські комітети для допомоги голодуючим.

До чого дійде?

Не діставши допомоги від своїх, села будуть продавати себе ляхам за ложку страви, щоб ратуватись від заглади.

Чия тут вина?

Вина американсько-української іміґрації, яка живучи в красших відносинах, забула на терпіння свого народу і сама прикладає руку на його загладу.

Українські громади:—

Зберіть всі свої сили! Не дайте гинути народови! Нехай наша збірка докаже, що ми чуємо біль старого краю, та після наших сил помагаємо, чим змога!

Ще раз кличемо всіх: До праці, українські Громадяни і Громадянки, на ратовання народу!

Всі жертви пересилайте негайно до Обєднання.

[illegible] PA.

ДОПИСИ.

ДЕНБЕРІ, КОНН.

Хрунівство.

Бачу дописи з ріжних місцевостий, а а за нашу місцевість нема кому згадати. І я не згадував би, але зайшло таке, що мушу всім росказати. Денбері се невеличке місточко. Є нас тут коло пятнайцять родин українських і кількох самотних. Маємо братство св. о.Николая, від. 381 У. Н. Союза і хотяй як нас мало, а знайшлися хруні між нами. Тутешні Поляки закладають косцьолок і посвячували пляц під будову 30-го м. м., а наші хруні не то що подавали по долярови, але знайшлося трох, котрі пішли машерувати разом з Поляками. За килішок муншайну і батлю говмбру продали свою совість, як що її мали. Чи не нащадки тих краєвих хрунів, що за горівку і ковбасу продавали свій голос у старому краю? Стидайтеся, таж не читаєте в газетах, як Поляки гноблять наш нарід у краю? Церкви і школи замикають, землю мазурам парцелюють, наш нарід з голоду пухне, а ви тим Полякам косцюлки помагаєте будувати? Найгіршим нашим ворогам? А за своїх голодних братів забули.

Місцевий.

СТ. ЛУИС, МО.

Враження з українського концерту.

Щоби запізнати у тутешньою новозорганізованою школою ширше наше громадянство, уладжено тут концерт дня 6-го с. м. в честь наших Сестер законниць Василянок, котрі щойно прибули до нас сими днями.

Був се перший того рода обхід серед наших імігрантів в Ст. Луис та був справдішною несподіванкою для наших громадян.

Народу зібралось несподівано богато, галя була заповнена. Видко що не богато часу промине і нам буде треба старатись о більшу салю на подібні обходи...

По підняттю куртини публика привитала грімкими оплесками своїх діточок, котрі стояли в рядах і глядiли милими оченятами на своїх улюблених Сестер-законниць.

В тій хвили виступає молоденьке дівчатко Марія Борисевич і витає наших Сестриць законниць від імени тих школярів і горячими милозвучними словами говорить: Витаєм Вас, дорогі Сестри законниці, щирим чистим серцем і желаєм Вам витревалости у Вашій тяжкій праці.

Від імени парохії привітав Сестри Др. Н. Клим і побажав їм доброго здоровля й сили до праці, щоби виховали добрих учеників і щоби зросло більше нашої інтеліґенції для добра неньки України. Бо тільки той один спосіб до здобуття нашої держави і побіди синьо-жовтого прапора...

Відтак виступає мішаний хор під управою о. Меренькова. Публика утихає з гамору і хор починає співати чаруючі пісні, які випали напричуд гарно. Публика нагородила молодих співаків і співачок бурею оплесків.

Тут належиться подяка Вс. о. Меренькову за щиру працю.

Опісля виступає на сцену о. Амзенгер, священик німецької парохії, котрий є великим прихильником нашого народа. Публика зустріла його сильними оплесками, а по відогранню пянової мельодії знову нагородила бурею оплесків.

Відтак слідувало скрипкове сольо, при акомпаніяменті п. Оліяра. Найбільше враження для публики зробили молоді школярки: Борисевич, Литвіцький, Тиндик і маленька Борисевичівна, котрі відіграли скрипкове сольо дуже красно як на їх вік (мають від 8 до 10 літ).

Дальше виступає на сцену о. Мереньків і, витаючи Сестер законниць, в імени найстарших парохіян, котрі збудували сильну підвалину під святиню, желає їм витревалости і сили до праці, а відтак звернувшись до Сестер законниць, сказав між іншим таке: Оріть тую ріллю і я з вами буду орати, а щоби вона дала великий збір, сійте зерна в серцях діточих на потіху родичів і на славу народу. Старайтесь про них як найбільше, се наша будучність: вони здвигнуть нарід, державу і святиню. При кінці попросив публику за маленькою офірою для Сестер і ніхто того не відмовив.

Потім відспівав мішаний хор в супроводі пяна „Хома пяний у млині". І та пісня випала дуже вдоволяюче і народ знову обдарував співаків бурею оплесків.

Відтак відспівала сольо панна Рижик в супроводі пяна, на якім грала панна Серняк. І сей кусник випав дуже красно. Одним словом, від початку аж до кінця концерт випав дуже вдоволяючо, без жадних помилок.

Одно тільки бракувало, а се програмових летючок і публика не знала, які кусники продукується на сцені. На закінчення відспівано усім многая літа. Народ із задоволенєм розійшовся домів і кождий радував, що наші Сестри законниці позістануть тут разом з нами на довгі літа та принесуть велику користь як молодіжи таксамо громаді. Я взагалі дякую усім від наймолодшого до найстаршого за їх працю, до котрої вони доложили богато труду вчасі так великої горячки.

Михайло Паращак.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН.

На поміч кооперативі „Злука" в селі Дуплиска, повіт Заліщики.

Кооператива „Злука" має свій власний дім, в якому міститься читальня Просвіти а заразом і молочарня.

Давніше я дістав лист з просьбою о поміч. Сей лист був проголошений в часописі „Свободі", одначе про наших односельчан і чутки нема. Певно, що не зрозуміли того заклику, або що.

Та все таки я старався зібрати хоч маленьку лепту не від своїх, але від чужих добрих громадян. Зложили: Мих. Довгий $7.00; І. Кучірка $6.00; Е. Шандерівський $5.00; Ф. Левандовський $3.00; Н. Яневич $2.00; І. Натуркач $2.00; по $1.00: І. Чухрій, Ф. Гаврон, І. Романович, Мих. Березіцький, С. Дідів; І. Виничук 50 центів. Разом сума виносить $30.50. Згадану суму вислано дня 5. вересня, 1925, через U. S. Post Office money order (ч. 354,426) в сумі $30.00. Посилка коштувала 30 цент.; осталось 20 цент. На закінчення кличу всім жертводавцям Сасибі!

Мих. Довгий.

СИСТЕМА ПРОВОКАЦІЇ МСТИТЬСЯ.

Протести проти білого терору в Польщі.

Львівська польська соціялістична газета Дзенник Людови пише:

Система провокації є годована й підпомагана поліцією дуже охоче. Колиб не провокація і конфіденти, не було би Микитина ані його процесу, не було би Цехновского ні „геройства" Ботвіна ні инших „геройських" замахів. На жаль, поліція не вміє урядувати без користання з послуг провокаторів і завдяки цьому Польща уходить в очах цивілізованого світа за країну, в якій розпаношилось варварство і жорстокість.

В останнє париська коммуністична газета „Іманіте" розпочала знову кампанію проти Польщі, інавґуруючи свій напад відозвою, затитулованою: „Апель до публичної опінії". Під нею видніли імена французьких комуністів, але також ряд імен людей, які з комунізмом не мають нічого спільного.

В апелі покликуються, що в Польщі конституція „не є приноровлювана, що „не кажучи про робітничі свободи, також вольности, встановлені декларацією прав людини й громадянина, не істнують в Польщі", що „польський уряд створив систему провокацій й агентів-провокаторів розсипані навіть по найдрібніших селах" зараховується до реґулярних функціонарів того уряду".

Апель кінчився протестом проти вживання тортур й приноровлювання виїмкової юрисдиції відносно трьох робітників, які находились у хвилині арештування в ситуації управненої оборони й відносно молодого шевця, мученика своїх ідей.

Після того виступу „Іманіте" наступив инший, ще прикріший, збірний. Ось 16. серпня радив у Парижі міжнародний Конґрес Вільної Думки, який прийняв спеціяльну резолюцію, пятнуючу „білий терор в Польщі". Ця резолюція була повторена цілою демократичною пресою Франції, яка не має нічого спільного з комунізмом і, навпаки, в гострий спосіб поборює його.

Ця резолюція звучить:

„Конґрес міжнародної Вільної Думки на зборах в дні 16. серпня 1925 р. в Парижі довідується, що в Польщі, насилуючи конституційні ґарантії, є топтані права людини й громадянина. Релігійна свобода фактично не істнує, тому, що некатолицькі віроісповідання є вязані й вільнодумництво не є признане державними властями, які примушують усіх громадян належати до котрогобудь з толерованих релігійних культів. Свобода преси й зборів є скасована у відношенні до опозиційного робітничого і селянського руху. Робітничі синдикати й виховавчі товариства є розвязувані без справедливих леґальних мотивів. Національні меншости є позбавлені можности свобідного розвитку своїх шкіл, товариств і т. д. Вкінці парляментарна недоторканість є ілюзоричною відносно опозиційних послів. Масові арештування робітників, селян і діячів національних меншостей тревають без перерви, так, що вязниці є переповнені (5—6000 політ. вязнів). Вязні є жертвами переслідувань і часто тортур підчас арештування й у вязницях. Згідно з признанням б. премієра Тугута, денунціяція і провокація є урядовою системою. Політична поліція користає з послуг своїх агентів, провокаторів, щоби політичних діячів, часто малолітніх видавати на жертву виїмкового виміру справедливости, який не знає иншої кари, як кара смерти.

Прийнявши до відома ці факти, в імені гуманітаризму й свободи Конґрес протестує проти тої системи терору в Польщі і скермовує апель до опінії цілого світа, щоби зробила пресію на польський уряд задля спонукання його заперестати антидемократичних метод".

Крім того конгрес рішив вислати телеграму до премієра Грабского.

Телеграма протестує проти екзекуцій Ботвіна, „жертви системи поліційної провокації" та проти суду „через виїмковий вимір справедливости над робітниками Гібнером, Кневським і Рутковским, та кінчає домаганням як найширшої амнестії і скасування кари смерти для політичних проступків у Польщі".

Резолюція рівно як і текст телеграми були прийняті одноголосно.

Доки Польща не зірве з цими методами, не буде кінця напастям і калюмніям, які шкодять не менше ніж ослаблення золотого.

Петро Чулий.

НЕ ПРОЧИТАНА КНИЖКА.

(Надіслана стаття).

I.

Та хіба лише одна непрочитана нами Українцями книжка, яку не тільки треба було би нам перечитати, але й знати на память?

Коли починаєш роздумувати над культурними вимогами сучасних наших людей та їх задоволеням, то охоплює жах. Охоплює душу темрява і страшно робиться за будучину нашого народу, коли він знову не пірветься до розвитку його духовного життя. Сумно, страшно робеться, коли подумаєш, чи непробудним сном спить наша душа, коли там далеко, в краю, на рідних наших землях вона бореться, щось творить, обновлюється і розквітчується до нового життя і прагне все вперед та вперед, що дає деяку втіху.

Якби порівняти нас, імiграцію, з нашим народом і знайти, що ми відломок його, то тоді горе нам! Якби вся наша нація була така як ми, то треба сказати: „Не тратьте, куме, сили, спускайтесь на дно", бо народжені плазувати ніколи не піднесуться до лету. Хто по нас, імiґрантах, буде судити про нашу націю, той скаже лише одне: **„Ви є нація бунтуючихся рабів!"**

І, якби ми не піднімали свій голос, якби ми не викрикували про свою культурність, про свої духові питання, змагання, якости, все те буде лише безпідставний галас, порожній, як кажуть в Америці „бум", та й більш нічого, бо дійсність говорить інше.

Де наші еміґрантські культурні орґанізації: шкільні, спортові, музичні, співочі, та інші товариства, бібліотеки, народні доми, культурно-просвітні орґанізації і т. д.? Де вони?! Що робиться в тих одиничних цію, з нашим народом, і знайти, таких орґанізаціях, що десь істнують, скорше клигають з дня на день?!

Там лише танці, та інші забави, якими й раб потішає себе! Хіба в цьому культура?!

Хто з нашої імiґрації читає щонебудь крім Сонника, та „Сон рябої кобили"" то що і в крощому разі одної-двох сторінок календарів? А сотки, тисячі книжок гниють на полицях книгарень і в склепах видавництв, аж поки не підуть на продаж до завивання ріжної погані українським національним скарбом—друкованим словом; словом, часто написаним кровю серця письменика, словом, в яке він вклав частку найдорозшого Божого скарбу, сваеї душі. Нашим рідним словом завивають ріжну погань, бо ми проходимо мимо нього „німі раби"! Ми рабські душі, не здібні розуміти його, не здібні користати його і пити повною пригорщею цілющої благости його для нашої душі.

Якою насмішкою здаються і як болюче ріжуть душу і розум слова українського ґенія Тараса шевченка:

„...Малих. Возвеличу о-
тих рабів німих!
Я на сторожі коло їх по-
ставлю **Слово!**

Виходить, що надаремно возвеличувати рабів, бо **Слово** те вони зганьблять, оплюють, зтопчуть брудним чоботом.

Особливо охоплює жах, коли ближче придивляєшся до нашої імiґрації тут в Америці. Вона загалом сита, обута, одягнена, знаходить досить часу, аби зварити й випити самогону, піти до кіна, до білярдної, поїхати купатись, виїхати кудись на село і т. д. Словом, час на розваґи, забавки корисні й злі для фізичного здоровля вона знаходить; знаходить на те і гроші, але не задоволення потреб духа не має ні часу, ні грошей—так кождий говорить. А мінотри зовсім не те; ніхто не [illegible]

а кожен живе лише фізичним життям, життям звичайної тварини, хоч і створений по „образу і подобности Божій", себто мусить мати душу—дух живий і розумний, вічно шукаючий і прагнучий уперед.

Наша американська імiґрація в масі своїй вбила той людський дух і коли в неї зявляються прояви ніби-патріотизму, жертвенности, то це лише слабе спалахнення час від часу давно потухшого вогню українcької національної душі. При свідомости і бажанню можнаб ті вспалахнення роздути і піднести знову до горіння, себто воскресити до життя душу. Але для цього потрібна свідомість і бажання самої імiґрації, чого тепер ще не видно. Блимають денеде окремі вогники, а чи спалахнуть полумям, не можна сказати. Хіба знову на українських землях здійметься пожежа нової боротьби, то тоді, як відгомін тої пожежі, по детонації, і в Америці знову воскресне імiґрант український і то воскресне лише для того, щоб зогріти себе відблиском національної боротьби, наробити галасу, аби мати якусь сензацію, якусь розваґу, та пишатися серед чужинців не своєю величю, а борючогося народа.

А до того часу спить непробудним сном в Америці український імiґрант. Навіть найбільшим клепалом його не розбудиш до широкої повсякденної культурно-національної праці, до піднесення свого культурного рівня.

Для цього є найлекша дорога, власне кажучи, перші кроки на шляху, **то читання книжок,** але нема навіть ознат того, що ми ступаємо на цей шлях. Ті окремі самохвальні дописи до ґазет про ріжні прояви національного, культурного руху серед української імiґрації се лиш самообман, самопотіха, а по суті, то все таке дрібне, таке мізерне, що треба плакати і соромитись, що наше національно-культурне життя тут так низко стоїть.

Наприклад, в старім краю нарід умирає з голоду, а ославлена американська імiґрація, своїми „княжим дарами" (так вона пише про свої центові пожертви), що зробила? Що послала тому голодному краєви? Навіть якби кожен імiґрант з Америки і Канади дав по одному центови на місяць, то й тоді склалась би сума не меньша 5,000 долярів, а можна дати і по 10 центів і по цілому долярови, то й тодіб не один з нас тут не помер з голоду. А міжтим іньші народи, що є дійсно націями, народами, а не рабами, як напр. Німці, Чехи, навіть Поляки, уміють жертвувати не так. Хіба не моглиб наші імiґранти пожертвувать на потреби краю, на голодуючих то,що хоч раз на рік свій одноденний заробіток і повірте, що то була би допомоґа в тисячу разів більша ніж все те, що ви даєте на протязі кожного року своїми центовими та „княжими дарами".

Та надаремно це говорити; раб ніколи не буде здібний на дійсну щиру жертвенність; його жертвенність вимушена, образлива, погордна; він кидає ті центи свому рідному братови з такою неохотою і злобою, як шматок ковбаси псови, що з голоду хапає вже його за ноги.

Гейже, український імiґранте в Америці, чи повстанеш ти із занепаду, чи так будеш гнити духом й далі, аж поки не підеш в домовину на жирний харч хробакам!?

У кого ще бється національне серце, в кого душа ще не оповита холодом і мрякою, бийте на ґвалт, кличте проснутись нашого імiґранта! „Схаменіться, будте люде!" — кликав Тарас Шевченко.

А коли не пробудиться його рабська душа, то хай пропада:рутенцем, малоросом, рускім, карпаторосом, ляхом, москвином, але хай не сміє називатись іменем свого лицарямученика народа — Українцем.

Їм я скажу словами великого італійського патріота О. Маццінія, які він в ті часи, коли Італія переживала такіж сумні часи, як тепер переживає наша Україна: „Без батьківщини у вас немає ні імени, ні облича, ні волі, ні прав братів серед народів. Ви байсрюки людства..."

Бийте на ґвалт! Будіть українського імiґранта в Америці! В першу чергу кожен свідомий повинен подати свою руку кожному тому, хто хоче піднестись і не може. А хто може і не хоче, то ганьба і проклон йому від страждущого народа!

Хочеться вірити, що ми ще здібні тут до життя, що іскра Божа ще спалахне полумям, а коли ні, то не варто й жити в безпросвітній темряві!

II.

Тепер я хочу зреферувати **непрочитану книжку,** яка продається жидами книгарями на вагу, як негідний папір: **„Останні листи Якова Ортіса", Уґо Фосколько, в перекладі П. Карманського з італійської на українську мову.**

Уґо Фосколько помер 1827 року і ці „Листи" його написані в ті часи, коли Італія пережила таку-ж тяжку долю, як і Україна тепер. Перекладчик П. Карманський у передмові каже: „...Перечитуючи цей твір, що має за собою поверх сотні літ, я добачив у ньому відгомін усіх тих почувань, які наболіли в душі сучасного освіченого Европейця, а впершу чергу в душі Українця".

Нехай читач дозволить мені тут звернутись з коротким словом до самого перекладчика українського патріота-письменика і поета Петра Карманського.

Памятаю ту ніч, коли в горах далекої, чужої Австрії, коротаючи нічний час на вигнаню, перекладчик перечитував мені свій цей переклад та витяги з книги другого італійського патріота, творця Італії О. Маццінія. Горячим полумям горіла душа перекладчика. Здавалося, що він сам перетворювався у великого трибуна, що кликав український нарід до духовного відродження, до боротьби!.. Але по пустинних горах лише вив вітер, та відливий дощ барабанив по шибах вікон і ніхто на той зов не відкликався, крім завивання вітру, що нібито насміхався над ідеалізмом патріота.

Памятаю, як палаи Твої слова, Петре, як горів Ти щастям, що нарешті скінчив книжку, а за нею кінчиш другу і даси українському народови те, що бракує йому в рідній мові. І малював Ти, як слова хо і чужих патріотів, але рідних нам по духови будуть огнем палити душу українського читача і кликати його до боротьби за волю!

Я, слухаючи Тебе, теж вірив і сам займався вогнем тої боротьби. Але помилився Ти. Рабська душа відламку нашого народу на еміґрації не почула зов зі сторінок книжки до неї і „Останні листи..." залишились непрочитаними нею, а до краю ту книжку не допустив окулант-гнобитель.

Хочеться сказати Тобі: Зломи, закинь своє перо, Друже, і не пиши ним того, що Ти не можеш перенести до глибини нашого народу, на рідну його землю, бо тут на чужині, відламок український всі Твої скрижалі розібє і потопче. Вірю, що лише там, у себе дома наш нарід зрозуміє Тебе і до нього треба промовляти жагучим словом любови, а тут того слова не розуміють і не хочуть чути.

Тепер перейдемо до коротеньких деяких виписок з книжки, що розкидані перлинами у ній.

Листи Якова Ортіса починаються таким першим листом, написаним ним на вигнанню, після того, як чужі війська захопили Італію. Перше речення першого листа уже ніби написане сьогодня для нас Укрїнців: „Довершилась жертва нашої батьківщини. Усе втрачене і коли судилось нам жити, то хіба на те, щоб оплакувати наші злидні і нашу ганьбу... А ми на жаль, ми самі Італійці миємо руки в крови Італійців... Я втеряв надію і на нашу батьківщину і на себе". Чи не говоримо в роспачі часто ми сі слова? Чи не відчуваєш ти, читачу, що й тобі здається часом, шо ти втеряв надію і на батьківщину і на себе та коришся думці вмерти на чужині?

Але в італійського патріота горить душа гнівом до гнобителів і кличе його до боротьби.

„...І коли бачу стільки людей немічних, окайданених, виголоджених, як вони стогнуть під страшним батогом... ох, ні, я не можу з ними поєднатись. Тоді закликаю до помсти враз з юрбою тих нуждарів, з якими я поділяю хліб, сльози...Чому не робите спроби? Помремо!... А коли ви не всилі винищити їх за життя кинжалами, то бодай винищуйте їх погордою перед усіми віками, що прийдуть. Коли кому загарбали з вас батьківщину, спокій і майно; коли ніхто не важиться на подружжя; коли усі лякаються солодкого імені батька, щоб не приводити серед смутку на вигнаню нових рабів і нових нещасних, то чому ви так підло привязуетесь до життя, обдертого зо всіх приємностей? Чому його не пожертвуєте останньому приводові, який є провідником благородних — славі?.. Серед спідлення вязниць і кар підніміться над могучим, а їх скаженість проти вас збільшить їх догану і вашу славу".

Так кликав до боротьби своїх земляків італійський патріот і тепер кличе тебе, Українче!

Але надаремне цей клич до нас еміґрантів, бо „вони кричать, що їх зраджено і запродано. Але якби вони були стали збройно, їх були-б може поділили, але не зрадили; а як би були боронилися аж до останньої каплі крови, то ані переможці не змогли-б їх запродати, ані переможені не важилися-б їх підкупити".

Чи чуєш Українче, в цих словах тобі близьке, тобі рідне: „До чого хотів би ти поривaтись находячись між двома могучими народами, що хоч вони заприсяженими, вічними, завзятими воорогами, лучаться з собою лише в тій цілі, щоб нас окайданити? А де не помагає їх сила, там з одного боку обманюють нас палкою любовю свободи, а з другого релігійним засліпленням. А ми усі поясовані старою неволею і новою розховстаною сваволею, стогнемо лякливими рабами, яких не освідомили досі ні зрада ні голод...А були народи, що, не хотячи покоритись римським розбишакам, віддавали на поталу вогню власні хати, власні жінки, власні діти і себе самих, хоронячи між славними руїнами і попелом власної батьківщини свою святу незалежність".

Кличе він до збереження своеї гідности, на що ми, на жаль, не звертаємо зовсім уваги і каригідність та безчестя стало вічним нашим подорожнім. „Ті, що не були ніколи нещасними, не достойні свого щастя. Горді дивляться на нужду, дивляться лиш на те, щоб над нею знущатись; домагаються, щоб усе пішло на жертву багацтва і приємности. Але нещасливий, що зберігає свою гідність, є зеркалом хоробрости для чесних і сорому для негідників".

Чи не пізнаєш, читачу, ти своеї рідної країни, свого народу в сих словах: „Отсе твої границі, Італіє! Та вони щодня з кожного боку топтані впертою нахабністю народів. Отже де твої сини? Нічого тобі не треба, хіба сили єдности... Мізерні! Ми ходимо щодня, голосячи про волю та славу дідів, котрі, чим більш вони яснiють, тим більш відслонюють наше підле рабство. Коли ми славословимо сі славетні тіни, наші зороги топчуть їхні могили"... „Наші жнива збагатили наших гнобителів; а проте наші ниви заперечують криші і хліба багатьом Італійцям"...

Звертаючись до нас еміґрантів, італійський патріот говорить: „І як тільки ми рухнемося з нашого шматка землі, то ні талан, ні слава, ні несплямлена честь не буде нам охороною; а горе, якщо ти зважишся зиявити драму гордої відваги! Скоро тільки проженуть нас з нашого порога, то вже не найдеться нікого, хто б приняв нас під свою кришу. Одними обдерті, другим обдурені, усіми завсіди зраджувані..."

Чи не пізнаєш, читачу, в цих словах сучсаних гнобителів нашої батьківщини? „...Ось я хочу послухати вашої мудрої ради під умовою, що коли я бачу, як ви, фарисеї, злиденілі, нездібні нести допомогу бідноті, щоб її не поглумити і боронити слабого перед кривдою; коли вас бачу плазуючих перед сильним, котрого ви ненавидите, а котрий вами погорджує, щоб нагодувати ваші плебейські забаганки...ви вважаете себе за мудрих, а світ славить вас чесними: та чи це звільнює вас перед тривогою?"

Звертаюсь до тебе, читачу, зі словами Уґо Фоскольо. „Ніодно племя не користувалось за цілий вік солодким спокоєм; війна була завсіди мировим суддею прав, а насильство правило всіми віками... Невже горе всіх віків і це ярмо нашої батьківщини ще не навчили тебе, що годі сподіватись визволення від чужинця? Хто би не вмішався у справи завойованого краю, той здобуде тільки публичну шкоду і власне безчестя. Коли обовязки і права містяться на вістрю меча, тоді могучий пише закони кровю..."

Отже прокинся до боротьби, український імiґранте, стань могучим і прийди на допомогу твому рідному краєві, твому нещасному окайданеному братові, що спливає кровю від меча местника.

Тільки сильний і могучий може допомогти другому, а тому прагни, аби стати тут в Америці таким. Маєш до того всі дані, немає лише бажання.

Брак бажання це сором і ганьба нам.

„Коли не можеш викресати з себе вогню до відродження душі, то краще забудь про своє національне походження і блукай у приймах по чужих задвірках, твоїх гнобителів!

В. БУДЗИНОВСЬКИЙ.

Сава Чалий.

(Історичне оповідання).

(23)

Шаравскі від самого початку зміркував, що сей молодий парубок поводиться не так гордо, як прочі. Почувши тепер, що він годиться сповнити бажане гетьмана, підвівся і свиснув. Прийшли вартові.

— Сего одного відчепити від ґурта і лишити тут. Прочих завести назад в темницю! — Шаравскі приказав.

— Ти справді хочеш гетьманови зробити таку вигоду? — Шаравскі спитав, коли вартові тамтих відвели!

— Хотіти, не хочу, але, нехай мені Бог простить, мушу, — гайдамака відповів, не підводячи очий.

— Ти не дивишся мені в очи. Ти неначе соромишся того, що кажеш.

— Бо то таки сором бити на власну віру. Сором і гріх!

— Коли ти так кажеш, коли так думаєш, то не зробиш того, до чого зобовязався. Як розкую тебе, як пущу, то втечеш назад до гайдамаків.

— Яж вам не сказав, що хочу вигодити гетьманови, тільки що мушу. Як мушу, то й зроблю.

— Чому мусиш? Хто тебе змушує?

— Біда змушує. Через біду я пішов до гайдамаків. Я маю стару маму, молоду жінку і малу дитину. Гайдамацьким промислом я загадав придбати со- [illegible]

ток мені, й їм. Як мене вбєте, або повідрубуєте руки і осліпите, то вони згинуть. Того й я згодився вигодити вашому панови. Втечи, не втечу, бо ви за мене покаралиб мою маму, жінку й дитину.

— Де вони?

— Та дома.

— Та я знаю, що дома. В якім селі?

— В Совині князя Чарторийського.

— Як тебе кличуть?

— Павло Кушко.

— Отже ти, Павле, вбеш Чалого?

— Чи вбю, того не скажу, бо чоловік стріляє, але кулі носить Бог. Зроблю, що зможу.

— Де і як гадаєш вбити його?

— Або я годен вже тепер знати? Де буде можна. Найліпше було би в бою. Тоді, будучи з ним, найлекше підійти до него. Але я не маю пістолі.

— Дістанеш від мене.

— Може й инша яка нагода буде.

— Добре. Підеш завтра, але не сам. Я піду з тобою.

— Ви підете? Куди?

— До Чалого. Я піду до него будьто би посол від ясновельможного. Ти будеш мені провідником, бо ти скорше знайдеш його леговище, як я.

— Як по дорозі до Чалого переймуть нас які гайдамаки, [illegible] Через вас, то й [illegible]

мене готові вбити.

— Я переодягнуся. Буду говорити, що й я гайдамака. Ти посвідчиш. Але затям собі те, що як зрадиш, то твоя мама, твоя жінка і твоя дитина згинуть в муках.

— Добре, що ви згадали. Я саме про них хотів побалакати з вами. Ви кажете, що як вбю Чалого, то дістану поле і волю.

— Дістанеш. Мій пан строгий, але й справедливий. Він на вітер ніколи не говорить. Ні тоді, коли грозить, ні тоді, коли обіцює.

— Та що мені з того, коли моя рідня лишиться в иншого пана і буде жити далі в неволи. Я можу прийти до вас, бо я вже й так втік від мого пана. Моеї мами ні моеї жінки з дитиною їх пан не відпустить до вас. Як провідае, що я у вас, то може й зажадає, щоби ви мене звернули йому. Там жде мене се, що ще перед хвилею мене тут у вас ждало. Отже я просив би вас, щоби ви насамперед пустили мене до Совина. Я зайду до села в ночи. Моя хата за селом, під самим лісом. Викраду маму й жінку з дитиною і приведу сюди. Як вони будуть в ваших руках, то мені буде лекше і ви не будете боятися, що я втечу назад до гайдамаків.

— Тепер вірю тобі, — Шаравскі промовив вдоволений. — Пущу тебе. Коли хочеш іти до Совина і коли вернеш?

— Як зараз піду, то дома буду, коли вже смеркнеся. На зорях буду вже тут, бо назад поїду кіньми.

— Куди підеш відси? На якім шляху твоє село?

— На Браслав.

— Я прикажу розкувати тебе. Підеш до пекарні, служба [illegible]

раз рушай в дорогу. Я виїду верхом і поїду на Райгород. При другій каплици праворуч дожидати му тебе. Покажу тобі, де завтра зійдемося, щоби відтам разом пуститися до Чалого. Я не хочу, щоби тут в Немирові бачив хто, куди я виїхав, який я виїхав і з ким я поїхав. Знаєщ де та каплиця?

— Знаю, пане. В ній фіґура святого Непомуцика.

Шаравскі свиснув, прийшла варта.

— Сего розкувати, завести до пекарні, нагодувати і випустити!

По сім приказі Шаравскі відійшов. Сів на коня і виїхав за Немирів на Райгород. Їхав поволи і при другій каплици виїхав у ліс. Скочив з коня, сів на корінь вітром переверненої смереки і дожидав Кушка. Коли сей надійшов, Шаравскі взяв коня за поводи і пішов далі в ліс, кажучи Кушкови ступати за собою. Прийшли над глубоку дебру.

— Ось там в низу буду досвіта дожидати тебе. — Шаравскі сказав. — Як вже своїх бабів і дитину привезеш до Немирова і заведеш їх до моеї хати, дістанеш там новий хлопський одяг. Возьмеш його, сядеш на свого коня і приїдеш сюди. Зараз покажу тобі, в якім місци зїдеш в низ до мене, де я переодягнуся. Тут не можна, бо тут беріг дуже стрімкий. Не то кінь, але й чоловік не зійшов би в низ.

— Але злетіти може, — Кушко замітив.

— Як злетіти? — Шаравскі спитав.

— А ось так! — Кушко крикнув і дхнув Шаравського з усеї сили.

Шаравскі полетів комть го- [illegible]

без духа. Кушко вхопив його коня за поводи, вивів на дорогу, сів нав него і почвалав, аж за ним закурилося. Шаравскі лежав без тями яку годину, або й дві. Коли очуняв, лежав в долі, бо всі кости боліли його і він не міг, ні встати, ні в сей або в той бік обернутися. Знов минула добра година, заки він підвівся і постогнуючи зайшов до місця, з котрого з великим трудом, раз у раз припочиваючи, став спинатися по стіні яру. Не скоро знайшовся на горі. Знов припочав і вийшов з ліса на дорогу.

— А то сучий син! — думав ідучи поволи назад до Немирова. — Як він мене надув! Він, або не має ніякої родини, або, як має, вспіє забрати її і сприятати в який скриток, ще заки про се, що сталося, мій гінець сповістить Четвертинського. Та бестія безпечно піде до Чалого і перестереже його, що я полюю на його голову. Мушу розпрaщатися з надією дістати Зоську виключно для себе. Треба буде вдоволитися спілкою з другим. Вона поклялася, що буде так. Не сумніваюся, що клятьбу додержить, бо любить мене... А то надув мене простий хлоп! Кажуть, що хлоп дурний... А він вимантив від мене волю, ще й коня вкрав. Мого найліпшого походного коня. Ще й з такою дорогоцінною кульбакою. Що я скажу моїм товаришам, як спитають, де дівся мій кінь? Признатися соромно.

Ішов поволи, отже заки зайшов до Немирова, мав час передумати, що і як далі робит[illegible] Знов позвав у сад увязн[illegible] гайдамаків.

— Чи вже надумали[illegible] — спитав[illegible]

МІСЯЧНИЙ ЗВІТ ГОЛОВНОГО РЕКОРДОВОГО СЕКРЕТАРЯ У. Н. СОЮЗА

за місяць серпень 1925 р.

НОВИЙ ВІДДІЛ:

Відділ У. Н. Союза, ч. 204, в Ню Йорк, Н. Й.

Дусановська Анна, Джурин Микола, Ярич Альбіна, Ярич Володимир, Кобрин Олекса, Криляна Микола, Лужнишевський Теодор, Лиско Зіна, Лисюк Калиник, Мороз Лев, Хлистун Петро, Близняк Микола, Галичин Теодор, Гук Василь, Максимович Микола, Мартинюк М. Петро, Римар Петро, Римар Микола, Сокальчук Петро, Шутяк Катерина, Третяк Ксеня, Віхар Михайло, Воробець Микола, Фенчинський Микола.

НОВІ ЧЛЕНИ:

В. 1. Цьовка Іван.
В. 6. Сивак Андрій.
В. 10. Брeня Анна.
В. 21. Косик Василь.
В. 34. Гарматюк Яків.
В. 44. Барна Катерина.
В. 63. Гоцуляк Зофія.
В. 65. Бабій Іван.
В. 77. Телевяк Тетяна.
В. 78. Солдат Марія, Солдат Юрій.
В. 81. Білик Іван.
В. 94. Кулинич Михалина.
В. 96. Годяк Марія, Спожарська Анеля.
В. 97. Бабірад Іван, Мостова Текля.
В. 102. Телеп Анна.
В. 104. Торбин Іван, Шут Анна, Собо Марія.
В. 110. Чайковська Анна, Чайковська Анна ст.
В. 121. Палівода Тома.
В. 128. Хорощак Матрона.
В. 130. Сочинський Яків, Хоміцький Захарко, Шаляковський Іван.
В. 153. Лунда Андрій.
В. 159. Дмитришин Анна.
В. 170. Мельник Михайло.
В. 179. Чулик Михайло.
В. 185. Шлянта Микола.
В. 203. Терешка Анна, Терешка Гринько.
В. 228. Попович Марія, Хиляк Лев, Пінкасевич Тома.
В. 229. Рогерс Йосиф, Рогерс Анна.
В. 237. Кучапський Петро.
В. 239. Мущинка Василь.
В. 240. Бабірад Анна.
В. 245. Вольська Марія.
В. 254. Гарасим Теодор.
В. 271. Гурський Семен.
В. 274. Лопушанська Анастазія, Волошановський Микола.
В. 281. Щепанюк Андрій.
В. 282. Окіпна Анастазія.
В. 292. Василишин Текля.
В. 300. Тиник Іван.
В. 305. Хомик Олекса.
В. 330. Скібінська Текля.
В. 331. Важибок Франко.
В. 336. Пелех Анна.
В. 354. Галун Катерина.
В. 379. Рільник Іван.
В. 388. Пандяк Стефан, Пандяк Михайло, Пандяк Анна, Дольський Іван, Пандяк Луція.
В. 401. Буткевич Марія, Буткевич Василь.

ЧЛЕНИ ПРИНЯТІ НАНОВО:

В. 1. Лесяк Григ., Пребула Павло.
В. 18. Лабовський Іван, Лабовська Анна.
В. 20. Білоус Атаназій.
В. 24. Магун Михайло.
В. 27. Безкоровайний Григорій, Граняк Петро, Граняк Юська, Мандзевич Йоанна.
В. 31. Якімов Анна, Скертон Казимір.
В. 43. Браньчук Олекса.
В. 48. Негребецький Іван.
В. 55. Валега Петро.
В. 69. Юрків Іван.
В. 70. Гоч Данило.
В. 91. Шиян Онуфрій.
В. 96. Войтович Іван, Войтович Стефан, Червінська Анастазія.
В. 100. Гвай Микола.
В. 101. Микетин Константин, Микетин Марія.
В. 102. Бур Антін.
В. 105. Нєми Теодор.
В. 112. Банас Текля.
В. 133. Шумейко Теодор.
В. 138. Шамрило Кондрат.
В. 191. Марунчак Яків.
В. 217. Гойко Іван, Швець Іван.
В. 220. Чура Михайло.
В. 230. Рущак Іван.
В. 235. Андриц Юрій.
В. 237. Камінський Семен.
В. 268. Сеньків Онуфрій.
В. 276. Кучинська Катерина, Одесюк Михайло, Одесюк Марія, Сокира Григорій, Гогнят Стефан, Сикотка Григорій.
В. 279. Корда Василь, Корда Параскевія.
В. 328. Шизяк Петро.
В. 365. Вересюк Андрій.
В. 367. Бігун Микола, Булавинець Іван.
В. 369. Цикот Стефан.
В. 385. Андрущак Петро, Худяк Дм., Качмар Петро, Кулиняк Петро, Дубняк Петро, Садовий Петро, Садова Текля, Скобар Іван, Колтяк Дмитро, Скобар Параскевія, Климчук Іван, Климчук Марія, Процай Антін.

ЧЛЕНИ ПРИНЯТІ З ПЕРЕСТУПНИМИ ЛИСТАМИ:

В. 20. Іваницька Ольга.
В. 22. Павчак Юліян, Павчак Параскевія.
В. 58. Кіналь Павло, Кіналь Катерина.
В. 86. Яворський Р. Микола.
В. 128. Говард Василь.
В. 147. Лобас Ксеня, Лобас Іван.
В. 152. Ільків Максим.
В. 155. Стецик Данило, Грубізна Дм.
В. 170. Дзюма Петро.
В. 171. Федак Іван.
В. 175. Кльоп Василь.
В. 204. Задорецький Петро, Хлистун Григорій, Дусановський Іван.
В. 213. о. Захарко Іван, Стефик Марія.
В. 217. Паньків Василь.
В. 229. Волощук Катерина, Волощук Кирило.
В. 234. Скоренький Теодозій.
В. 239. Барна Михайло, Барна Марія.
В. 253. Ногачевський Іван.
В. 263. Соатин Іван.
В. 263. Стангрітчук Йосиф.
В. 276. Кучеровський Іван, Скрабут Антін, Скрабут Марія.
В. 280. Пастух Василь, Демко Іван, Ана.
В. 304. Мосора Василь, Мосора Анна.
В. 361. Андрушків Павло.
В. 381. Кучевич Теодор, Кучевич Марія.

В. 339. Лесюк Григорій.
В. 367. Крук Кирило.
В. 369. Мандзевич Йоанна.

ЧЛЕНИ СУСПЕНДОВАНІ ЗА НЕПЛАЧЕННЄ МІСЯЧНИХ ВКЛАДОК.

В. 5. Литвин Петро.
В. 8. Околіта Андрій.
В. 11. Андрейчук Евстахій, Сологуб Іван.
В. 14. Ставчанський Мафтей, Ставчанська Марія.
В. 18. Прошик Василь.
В. 25. Комарницький Ростислав.
В. 28. Іваникович Павло, Мельничак Петро.
В. 29. Костюк Микола.
В. 30. Гриценько Дмитро.
В. 42. Маж Стефан.
В. 56. Родзінський Павло, Ганьчик Михайло.
В. 58. Топольницька Зофія.
В. 59. Чайковський Йосиф.
В. 61. Шрамовят Данько.
В. 66. Мізерак Асафат.
В. 70. Кулик Іван.
В. 72. Ніконський Василь.
В. 83. Кристин Яків.
В. 91. Гаврик Стефан, Сеник Демко, Маліновський Стефан.
В. 93. Галайко Тома.
В. 98. Данилюк Стефан, Мельник Семен, Микуляк Анна.
В. 112. Бучак Пелагія, Гбур Параскевія.
В. 114. Кньолек Антін.
В. 119. Мойсоф Анна.
В. 121. Череватий Пилип.
В. 122. Микитюк Тадей.
В. 131. Смаглиюк Олекса.
В. 135. Годованець Василь, Колтун Антін, Підкалицький Янко І., Годованець Катерина, Підкалицька Юлія.
В. 157. Гамович Дмитро, Строгуш Павло, Вільман Марійан.
В. 163. Каня Денис.
В. 179. Колодчак К. Іван, Колодчак К. Юлія.
В. 201. Кубай Михайло, Мизин Павло.
В. 211. Харон Гнат.
В. 213. Вишиваний Андрій, Зощак Іван, Зощак Марія, Зимяк Наум.
В. 219. Юрів Демко.
В. 230. Філь Іван.
В. 232. Петрівський Іван, Присташ Іван.
В. 235. Бобак Михайло, Бобак Марія.
В. 237. Колодій Григорій.
В. 242. Хлупа Стефан.
В. 245. Коба Яків, Лащутко Григорій, Митрикуш Дмитро, Слівчин Василь.
В. 248. Сушинський Михайло.
В. 259. Стахняк Семко.
В. 266. Яворський З. Микола.
В. 273. Сута Катерина, Сута Семен.
В. 274. Оленич Василь.
В. 278. Яремкевич Йосиф.
В. 290. Мартушевська Юстина.
В. 292. Грицина Іван, Фрайнд І. Василь, Фіна Андрій, Жидик Іван, Жидик Катерина, Золочівський Павло, Данилів Василь.
В. 294. Салецький Михайло, Салецька Агнешка.
В. 296. Бойко Петро.
В. 299. Мастеренко Теодор, Прислівський Михайло, Бурштинський Мартин.
В. 302. Смолов М. Стефан.
В. 313. Швицкий Спиридон.
В. 316. Легкий Василь, Матковський Михайло.
В. 323. Масута Теодор.
В. 324. Данилюк Василь.
В. 326. Беднарчик Іван, Тадаєвський Іван, Тадаєвський Броніслав.
В. 333. Зебиняк Ксеня.
В. 336. Даницук Василь, Гладиш Юлія, Гладиш Петро.
В. 350. Мороз Василь.
В. 354. Валог Людвик, Кутко Василь, Валог Агата.
В. 363. Костів Іван.
В. 365. Цибуляк Іван, Цибуляк Петро.
В. 381. Левчук Йосиф.
В. 385. Олиник Юлія, Олиник Василь, Пилатюк Олекса, Пилатюк Катерина, Раковський Микола, Раковська Катерина, Делелюк Юрій.
В. 388. Голубка Теодор, Ломцьо Петро.
В. 400. Чабан Петро.

ЧЛЕНИ ВІДІЙШОВШІ З ПЕРЕСТУПНИМИ ЛИСТАМИ:

В. 27. Мандзевич Йоанна.
В. 29. Міхаліцький Григорій, Міхаліцька Мелянія.
В. 70. Стичишин Микола.
В. 96. Скрабут Антін, Скрабут Марія.
В. 102. Кунчевич Павло.
В. 104. Грубізна Дмитро.
В. 127. Кіналь Павло, Кіналь Катерина.
В. 133. Боднар Микола, Псуй Павло.
В. 144. Хлистун Григорій.
В. 147. Бобеляк Іван.
В. 151. Ковальчик Анна.
В. 160. Яворський Р. Микола.
В. 193. Батюк Антін.
В. 212. Пуцило Анна.
В. 227. Лаврівський Іван, Лаврівська Марія.
В. 229. Тарас Матрона, Тарас Вас., В. 280. Волощук Кирило, Волощук Катерина.
В. 283. Наговольник Іван.
В. 294. Павчак Юліян, Павчак Параскевія.
В. 305. Фірс Ілія.
В. 324. Гупка Прокіп.
В. 367. Паньків Василь, Завадський Андрій.
В. 385. Кормило Михайло, Андрущак Петро, Дмишин Василь, Дмишин Іван, Грубрик Микола, Грубрик Юлія, Грубрик Яків, Гайва Ева, Гайва Петро, Ковалів Йосиф, Качмар Петро, Кулиняк Петро, Кузик Іван, Падрій Петро, Рихлій Константин, Кузик Онуф., Кузик Анна, Крайдуба Теодор, Крайдуба Якым, Ковалів Розалія, Гарій Ярошко, Процай Антін, Землянучин Анастазія, Землянучин Семен.
В. 388. Серуфка Іван, Серуфка Ірена.

ЧЛЕНИ ПОМЕРШІ.

В. 12. Трембач Олекса.
В. 27. Граняк Григорій.
В. 38. Зазуля Іван.
В. 45. Тищак Михайло.
В. 77. Стахняк Марта.
В. 96. Вовчак Григорій.
В. 100. Мацьчак Василь.
В. 133. Шумейко Теодор.
В. 140. Гомюк Емілія.
В. 193. Дравута Гнат.
В. 206. Янчишин Іван, Куницький Стефан.
В. 295. Вайнерт Іван.
В. 326. Сворень Василь.

ЗІСТАВЛЕННЄ:

З початком місяця серпня 1925 в У. Н. Союзі було повнолітніх членів	18.014
В місяцю серпня 1925 р. принято	43
В місяцю серпня 1925 р. принято з перест. листами	43
В місяцю серпня 1925 р. прийшли з інших кляс обезпеч.	8
Разом	18.217
В місяцю серпня 1925 р. суспендовано	118
В місяцю серпня 1925 р. відійшли з перест. листами	57
В місяцю серпня 1925 р. відійшли до інших кляс обезпеч.	8
В місяцю серпня 1925 померли	14
Разом	197
З кінцем місяця серпня 1925 р. було в У. Н. Союзі повнолітних членів	18.020

ЗІСТАВЛЕННЄ ПІСЛЯ КЛЯС І СУМ ОБЕЗПЕЧЕННЯ:

В клясі Д.	на $ 100	16
В клясі А.	на $ 250	388
В клясі АА.	на $ 500	5.488
В клясі В.	на $ 750	863
В клясі С.	на $1000	11.044
В клясі ВВ.	на $1500	186
В клясі СС.	на $2000	35
	Разом	18.020

МОЛОДЕЧИЙ ДЕПАРТАМЕНТ.

НОВОВПИСАНІ ДІТИ:

В. 21. Юзів Володимир, Мартинів Володимир, Пітчема Павлина.
В. 30. Вдовяк Петро.
В. 34. Рой Михайло.
В. 56. Кабала Марія, Кабала Іван, Кабала Юрій, Кабала Михайло, Кабала Катерина.
В. 62. Білик Григорій.
В. 63. Грицик Антонина, Заверталюк Марія, Заверталюк Рудольф, Заверталюк Іван.
В. 65. Гавраняк Теодор, Мушинська Анна, Мушинська Марія, Мушинська Катерина, Мушинський Іван.
В. 66. Щербата Ольга.
В. 67. Гузій Михайло.
В. 75. Дідула Розалія, Дворчин Петро, Дворчин Олеся.
В. 76. Шіпка Володимир.
В. 77. Телевяк Йосиф, Телевяк Михайло, Телевяк Марія.
В. 83. Чорномаз Марія, Чорномаз Петро.
В. 87. Таньчак Теодор.
В. 91. Подлужна Анастазія, Подлужна Марія, Подлужний Мирослав.
В. 97. Бабірад Катерина, Бабірад Іван, Бабірад Василь, Бабірад Андрій.
В. 101. Кушнір Марія.
В. 103. Березовець Ірина.
В. 104. Сеньо Олена, Сеньо Ольга.
В. 116. Гансон Зофія, Стадник Петро.
В. 121. Палівода Микола.
В. 124. Зварич Марія, Зварич Михайло, Зварич Анастазія, Зварич Ева.
В. 128. Хорощак Марія.
В. 132. Порада Елінора.
В. 135. Клим Юрій.
В. 139. Пахолок Антін.
В. 147. Кметь Йосиф, Кріба Катерина, Кріба Андрій.
В. 159. Ремез Анастазія.
В. 162. Бабяк Стефан.
В. 205. Ховко Іван, Хомко Василь, Хомко. Павло.
В. 206. Мельник Ярослав, Мельник Стефан, Мельник Богдан, Пагут Ольга.
В. 213. Ошуст Йосиф.
В. 218. Клюс Микола, Стахура Михайло, Стахура Катерина, Стахура Олена.
В. 227. Язвінська Зофія.
В. 237. Мороз Петронеля, Вовк Олена, Вовк Зофія, Вовк Юлія, Вовк Стефанія, Житник Антін.
В. 242. Мазур Михайло.
В. 247. Гринишин Анна, Гринишин Дмитро, Гринишин Стефан, Качмар Петро, Качмар Анна, Качмар Володимир.
В. 271. Левун Михайло.
В. 276. Бабяк Розалія, Гомзяк Михайло, Муральчик Анна, Муральчик Марія.
В. 282. Каній Михайло, Каній Марія, Каній Стефанія, Кирик Стефан, Кирик Марія, Кирик Анна, Кирик Василь, Матвійчук Іван, Матвійчук Томаш, Матвійчук Петро, Окіпний Василь, Порцинятюк Анна, Порцинятюк Василь, Порциналюк Андрій, Танасишин Марія, Танасишин Марія.
В. 294 Салій Стефан.
В. 314. Стець Олена, Стець Марта, Стець Олена, Стець Едвард Іван.
В. 316. Кіценько Зофія, Кіценько Іван, Кіценько Володимир.
В. 317. Новенчук Іван, Новенчук Мирослав, Новенчук Михайло.
В. 326. Лісний Августин.
В. 336. Пелех Володимир.
В. 337. Кінах Микола, Романович Іван, Романович Анна, Романович Марія, Стрик Анна, Стрик Володимир, Стрик Йоанна, Стрик Іван.
В. 338. Мурин Іван, Мурин Володимир, Опар Марія, Опар Іван.
В. 363. Стецько Олена.
В. 364. Кушнір Марія, Кушнір Михайло.
В. 365. Мускалик Микола, Притула Михайло.
В. 388. Андріїв Юстина, Кармаринська Пазя, Мелько Йосиф, Михалцевич Олена.

НАНОВО ПРИНЯТІ ДІТИ:

В. 1. Піх Ярослав, Піх Василь.
В. 18. Лабовський Іван, Лабовський Андрій.
В. 27. Греняк Адам, Греняк Броніслава.
В. 96. Щурко Йосиф.
В. 102. Дутковський Іван, Дутковський Антін, Лешик Іван, Михайло Йосиф, Михайло Олекса, Жук Йосиф, Жук Адам.
В. 112. Банас Агнеса, Банас Мих.
В. 276. Баталик Анна, Баталик Василь, Баталик Микола, Білик Йосиф, Білик Стефан, Лень Михайло, Лень Марія, Лень Іван, Лень Анна, Лень Андрій, Лень Юстина, Лень Розалія, Мидяновський Михайло, Мидяновський Іван, Мидяновський Павло, Мидяновська Олена, Мидяновська Марія, Сокира Олена, Вельгус Михайло, Вельгус Іван.
В. 367. Булавинець Петро, Булавинець Михайло, Булавинець Анастазія, Булавинець Йосиф, Булавинець Микола, Булавинець Катерина.
В. 385. Мандюк Володимир, Скабар Петро, Скабар Анна.

ДІТИ ПРИНЯТІ З ПЕРЕСТУПНИМИ ЛИСТАМИ (КАРТАМИ):

В. 22. Павчак Ольга, Павчак Ірина.
В. 58. Кіналь Марія.
В. 148. Лобас Марія, Лобас Анна, Лобас Іван, Лобас Михайло, Лобас Стефан, Лобас Розалія, Лобас Ольга.
В. 175. Клюп Анна, Клюп Михайло.
В. 239. Барна Іван, Барна Йосиф.
В. 336. Репужинська Олена, Репужинський Осип.

ДІТИ СУСПЕНДОВАНІ ЗА НЕПЛАЧЕННЄ МІСЯЧНИХ ВКЛАДОК:

В. 14. Ставчанська Анна, Ставчанський Микола, Ставчанський Михайло, Загоряк Василь, Загоряк Микола, Загоряк Павлина, Загоряк Іван.
В. 28. Іванкович Михайло, Іванкович Катерина, Іванкович Олена, Іванкович Іван.
В. 38. Пнтель Павло.
В. 72. Кавровська Зофія, Панас Іван, Панас Текля, Панас Марія, Панас Василь.
В. 74. Дидьо Іван, Дидьо Юлія, Дидьо Михайло, Дидьо Анна.
В. 85. Лотоцький Андрій, Лотоцька Анна, Лотоцька Марія, Лотоцький Стефан, Петрак Анна, Пєтрак Володимир, Пєтрак Розалія, Пєтрак Параскевія, Пєтрак Олекса.
В. 98. Микуляк Іван.
В. 112. Гбур Йосиф.
В. 146. Головчак Александра.
В. 213. Гринда Анна.
В. 218. Гарасимів Анна, Гарасимів Іван, Гарасимів Павло, Матильська Марія, Матильський Леон, Матильський Іван, Матильський Йосиф.
В. 232. Петровська Вероніка, Петровська Юлія, Петровська Павлина, Петровський Михайло.
В. 235. Платко Антоніна.
В. 248. Сушинський Дмитро, Сушинський Стефан, Сушинська Анна, Сушинський Володимир.
В. 259. Нечипор Анна.
В. 299. Пришлівський Стефан.
В. 316. Легка Параскевія, Легкий Володимир.
В. 330. Тиран Антін, Тиран Стефанія, Тиран Бронка, Тиран Богдан, Тиран Михайло.
В. 336. Гладиш Олекса, Гладиш Олена.
В. 363. Скроцький Роман Стефан, Скроцька Марія Ольга.
В. 388. Лемцьо Константин.

ДІТИ ВІДІЙШОВШІ З МОЛОДЕЧОГО ДЕПАРТАМЕНТУ ДО СТАРШИХ ЧЛЕНІВ У. Н. СОЮЗА:

В. 96. Годяк Марія.
В. 104. Шут Анна.
В. 228. Пінкасевич Тимко, Хиляк Леон.

ДІТИ ВІДІЙШОВШІ З ПЕРЕСТУПНИМИ ЛИСТАМИ:

В. 29. Михалицький Теодор.
В. 127. Кіналь Марія.
В. 147. Ковальчук Катерина, Ковальчук Йосиф, Ковальчук Розалія, Ковальчук Михайло, Ковальчук Юлія.
В. 179. Кульчицький Кол. Олекса, Кульчицька Кол. Марія.
В. 251. Репужинська Олена, Репужинський Осип.
В. 272. Пархуць Володимир, Пархуць Михайло.
В. 294. Павчак Ірина, Павчак Ольга.
В. 385. Кузик Мирослав, Крайдуба Михайло, Крайдуба Теодор, Крайдуба Анна, Землянучин Марія, Землянучин Анна.

ПОМЕРШІ ДІТИ:

В. 31. Огарик Ізабеля.
В. 87. Селевач Іван.
В. 235. Бобак Микола.
В. 247. Качмар Іван.
В. 342. Менда Марія.

ЗІСТАВЛЕННЄ:

З початком місяця серпня 1925 в У. Н. Союзі було дітий чл.	10.250
В місяцю серпня 1925 р. принято нових	140
В місяцю серпня 1925 р. принято наново	45
В місяцю серпня 1925 р. принято з перест. листами	16
Разом	10.451
В місяцю серпня 1925 р. суспендовано	64
В місяцю серпня 1925 р. відійшли до старших членів У. Н. Союза	4
В місяцю серпня 1925 р. відійшли з перест. листами	21
В місяцю серпня 1925 померли	5
Разом	94
З кінцем місяця серпня 1925 р. в У. Н. Союзі було дітий членів	10.357

ЗАГАЛЬНЕ ЗІСТАВЛЕННЄ:

З кінцем місяця серпня 1925 р. в У. Н. Союзі було:	
повнолітних членів	18.020
дітий членів	10.357
Разом всіх обезпечених	28.377

УВАГА

котру кождий відділовий урядник і член Українського Народного Союза повинен пильно прочитати і до неї тісно застосуватися.

Так повнолітні як і молодечі члени У. Н. Союза, оголошені в рекордовім звіті за місяць серпень 1925 року як суспендовані або виключені за неплаченнє місячних вкладок чи з інших причин згідно зі статутом організації, коли хотять і надальше бути членами У. Н. Союза, мусять зголоситися протягом сего місяця (вересня) до свого відділу і вписатися наново, заплативши всі свої вкладки і залеглости до місцевої каси на руки відділових урядників. Єсли цего не зроблять до кінця міс. вересня 1925, то в жовтні 1925 року мусять виповнити нові аплікації (просьби о принятє) наколи схотять бути дальше членами У. Н. Союза, подібно як кождий новий кандидат. Ці знов члени, так повнолітні як і малолітні, котрі в місяци серпни 1925 р. взяли переступні листи і єще досі не зголосилися до іншого праціючого істнуючого відділу У. Н. Союза, мусять це зробити в місяці вересни 1925 р., бо на другий місяць то є в жовтні 1925 р. стратять всі членські права і могли би бути приняті тільки на підставі нових аплікацій (просьб о принятє).

І. Каштанюк, гол. рек. секретар.

ЩО Є ЛЮБОВ?

Любов се є магнет,
Но ще раз сильнійший,
Бо сили любови
Ти не переможеш;
Хоть би наймiцнійший.
Де щира є любов,
Там сильна є воля,
А де сильна воля,
Там щастє і доля.
У щирій любові
Не знайдеш нічого трудного,
Чи огонь чи вода,
Та за тую любов
Вмерти ти готовий.
Дорога до неї
Хотьби з терниною,
Ми нею пійдемо
Начеб найлучшою.

Шемокин, Па. **Анна Хомяк.**

ГРОШІ.

Кажуть загально: гроші не мають запаху. Пахнуть тільки інколи люди, що мають гроші. Коли це елеґантні люди, то вони пахнуть парфумою, а коли ні — то чимсь иншим, саме грішми, які не пахнуть. Тільки самі гроші не пахнуть.

Гроші є також чимсь, чим погорджують. Погорджуємо або грішми, які маємо самі, або тими, які мають инші. Того, хто є такий розумний, що погорджує грішми, які сам має, називаємо дурнем, а дурня, що погорджує грішми, які мають инші, називаємо мудрцем. Самим грошам — байдуже, чи ми їх любимо чи ними погорджуємо. тому, що самі по собі вони не мають ні чести, ні характеру і лишаються так само, як деякі жінки, при кожнім, хто їх не позичає.

Гроші є також чимсь, чого люди хапаються. Вони подібні до лепу на мухи, і тому жінок, які можна схопити на гроші, називають влучно метеликами. Людина, що вхопилась грошей, висить на них довго та добре, і може бути певна, що мотуз, який вона з них завязує на чужім горлі, не обірветься.

Гроші є також чимсь, за що можна купити все, з виймком одного: справжнього щастя. Отже той, хто має нещастя, що не має ніяких грошей, той може казати про щастя; зате той, хто має в банку високе конто, нехай розважить себе, що за свої гроші може купити собі все, що йому бракує до його нещастя.

Є такою річи, про які кажуть, що вони є грішми, хоча в дійсности так не є. Кажемо напр.: час це гроші! Якби це була правда, то ті, що мають богато часу, мусіли би мати також богато грошей, а це є правдою тільки в дуже рідких випадках тому, що найбільше грошей мають найчастійше ті, які не мають ніколи часу.

Гріш є також єдиною річею на світі, що множиться, коли нічого иншого не робить, а тільки лежить. Беремо свої гроші, несемо до банку, складаємо там, і вряди годи заходимо тут, щоби відобрати готових народжених ними дітий та внуків. Діти та внуки називаємо процентами та процентами від процентів, а маму, яка є такою страшенне плідною — капіталом. Той, хто має капітал, є капіталістом; той, хто живе зі свого капіталу, є марнотратником, а той, хто дає себе утримувати тільки дітьми, є рентієром.

Гроші є також силою. Гроші є силою, яка є в силі, коли ми до нічого не в силі, зробити нас силою. Хто держить таку силу, називається часом державою і з таких держав Америка є найсильнійшою, бо має найбільше грошей.

Гроші також котяться. Та дивно те, що ті, які дають їм котитись, самі часто лежать покотом.

Гроші також пливуть, найбільше — через канали, часто відпливають на чужину, а інколи припливають назад, нпр. у формі позичок, за які мусимо платити високі проценти.

Гроші входять також у ріжні звязки, нпр. у звязки зі словами „некоштує" та „подружжя"...

Відомо, що хто терпить на недостачу гроша, хоче радо направити її подружжам з грішми, хоча часто подружжа від нього псується. Гроші вяжуться також зі словом „голод", але треба запримітити, що грошевий голод є єдиним родом олоду, якого не можна ніколи втишити. Врешті вяжуться гроші ще зі словом „кріза", і доводять тоді до відомої недуги, званої грошевою, яка неодному біржевикови скрутила шию, а його приятелькам серце.

Накінець не можна промовчати того, що гроші є також тагаром, і то великим. Та без огляду на те, який великий це інколи тягар, дивним дивом завжди находяться люди, досить сміливі, щоби його взяти на свої плечі та нести.

Герман Вагнер,
з німецького перекл. О.О.

УТРАЧЕНЕ ЩАСТЄ.

Ой в той час я, в той час
Щастє утратила!
В той час, як дуброва
Цвитами покрилась.
Та зимна водиця,
Що там проливалась;
Ой вона то, вона
Щастє ми забрала.
Забрала ми щастє
І славу дівочу;
Тепер я бідная
В слезах очі мочу.
Ой плачу я, плачу
У день і у ночі,
Як си пригадаю
Тії дні дівочі.
Що вони не вернуть
Для мене ніколи,
А я осталася
З журбою в неволи.

Шемокин, Па. **Анна Хомяк.**

НАЙЩАСЛИВІЙШИЙ ЧОЛОВІК НА СВІТІ.

В Лондоні помер філянтроп Луїс Норріс, якого можна назвати чудаком. Недовго перед смертю пішов він був до парку Норт Кенсінґтон і там соткам няньок і дітий, що зібралися довкола нього відчитав своє завіщання. В цьому завіщанню, яке родина тепер оспорює, Норріс назвав себе найщасливійшим чоловіком у світі, та що бажавби ощасливити якнайбільше людий. Завіщанням признає одну частину маєтку на церковні ціли, а другу на ріжні фонди. І так на фонд, з якого вбогі люде одержували би підмоги на вугля й чай, дальше виплачувано би нагороди дітям, які вміли би будувати найкращі замки з піску, тим молодим подружам, які вміли би щадити, а вкінці дрібним огородникам, які передусім плекали би найкращі безроги. Але ніхто з того фонду не повинен одержати ані одного пенні, хто привозив би до Англії німецьку редькву або еспанську цибулю, або колиб уживав їх в своїм хазяйстві.

ЧАСОПИСЬ „СВОБОДУ" ЧИТАЄ ДО СТО ТИСЯЧ ЛЮДИЙ, ТОМУ ВОНА Є НАЙЛІПШИМ ПОСЕРЕДНИЦТВОМ ДЛЯ ОГОЛОШЕНЬ.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Зап. Січ, від. 367, повідомляє, що мітинґ відбудеться о год. 7.30 вечером в вівторок, дня 15. вересня, в галі церковній, 303 Hudson Ave. На порядку нарад буде богато справ до полагодження. Буде також справоздання з пікніку, який відбувся 30. серпня 1925. Просить членів о вирівнання своїх належитостий. — А. Бабій, предс.

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 270, подає до відома всім своїм членам, що місячний мітинґ відбудеться дня 15. вересня о 7-мій годині вечером в гали Укр. Нар. Дому (гора міста), 367 St. Paul's Ave. Пригадується довгуючим членам, що котрі прийшли на сей мітинґ і вирівнали свою залеглість, бо більше за них не будеть платити, а також зістануть суспендовані як з Братства так і з У. Н. Союза. Таксамо проситься родичів своїх сусідів і знакомих, а також записуйте свої діти до своєї рідної організації, бо як їх тепер не запишете, то пізнійше буде трудно їх до сего намовити, бо будуть встидатися не тільки своєї організації, але своєї рідної народности. Тож влучу до тих родичів, що еще не записали своїх дітий до У. Н. Союза: впишіть свої діти доки еще молоді, бо пізнійше може бути запізно. Просимо з ласки всіх прибути на сей мітинґ громадно, бо суть важні справи до полагодження. Член, неприбувший на сей мітинґ, заплатить $1.00 кари. — Виділ.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.